C/2024/5923

2.10.2024.

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2024. gada 30. augusts)

par priekšlikumu regulai par satvaru piekļuvei finanšu datiem un ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1093/2010, (ES) Nr. 1094/2010, (ES) Nr. 1095/2010 un (ES) 2022/2554

(CON/2024/29)

(C/2024/5923)

Ievads un tiesiskais pamats

Eiropas Komisija 2023. gada 28. jūnijā apstiprināja priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par satvaru piekļuvei finanšu datiem un ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1093/2010, (ES) Nr. 1094/2010, (ES) Nr. 1095/2010 un (ES) 2022/2554 ([1]) (turpmāk – "ierosinātā regula"). Eiropas Centrālā banka (ECB) uzskata, ka ierosinātā regula ir tās kompetences jomā, un tāpēc ECB nolēmusi īstenot savas Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 4. punkta otrajā teikumā un 282. panta 5. punktā paredzētās tiesības sniegt atzinumu par ierosināto regulu pēc savas iniciatīvas.

ECB kompetence sniegt atzinumu pamatojas uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu, jo ierosinātajā regulā iekļauti noteikumi, kas ietekmē ECB uzdevumus attiecībā uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību saskaņā ar Līguma 127. panta 6. punktu. ECB Padome šo atzinumu pieņēmusi saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

1. Vispārīgi apsvērumi

1.1. Ierosinātā regula ir svarīga Eiropas Datu stratēģijas sastāvdaļa ([2]). Stabila tiesiskā regulējuma izveide klientu datu tādas kopīgošanas pārvaldībai finanšu sektorā, kas nav saistīta ar maksājumu kontiem, vērsta uz to, lai klientiem, individuāliem patērētājiem un uzņēmumiem dotu iespēju piekļūt personalizētiem, uz datiem balstītiem produktiem un pakalpojumiem, kas labāk atbilst to konkrētajām vajadzībām. ECB atzinīgi vērtē ierosinātās regulas mērķi ieviest regulējumu, kas attiecas uz piekļuvi klientu datiem un to izmantošanu. Tam būtu jāveicina inovācija, jāpalielina finanšu pakalpojumu konkurētspēja un jānodrošina klientiem lielāka kontrole pār saviem finanšu datiem. Priekšlikums varētu arī veicināt kapitāla tirgu savienības attīstību, ciktāl tas stimulē pakalpojumu sniedzējus piedāvāt plašāku pakalpojumu klāstu, kas labāk pielāgots klientu vajadzībām, un samazināt maksas, tirgum kļūstot konkurētspējīgākam.

1.2. Ierosinātajā regulā izmantota uz klientu vērsta pieeja, paredzot instrumentus, kas ļauj kontrolēt klientu finanšu datus. Šajā sakarā ierosinātā regula piešķir klientiem tiesības pieprasīt, lai datu turētāji ([3]) kopīgo klienta datus ar datu lietotājiem ([4]) klientu īpaši atļautiem nolūkiem un uz klientu atļautiem nosacījumiem ([5]), tādējādi nodrošinot, ka datu kopīgošana vienmēr notiek pēc tam, kad klients sniedzis atļauju šādai datu kopīgošanai. Tāpēc ierosinātajā regulā datu turētājiem noteikts pienākums nodrošināt šādu piekļuvi ([6]) un nodrošināt klientiem finanšu datu piekļuves atļauju infopaneļus ([7]), kas tiem ļauj monitorēt un pārvaldīt piešķirtās atļaujas. Šādos noteikumos, kas paredzēti, lai uzlabotu pārredzamību un klientu uzticēšanos datu kopīgošanas procesam, iekļauti arī papildu aizsardzības pasākumi. Tie ietver atbildīgas datu apstrādes nodrošināšanu, ierobežojot piekļuvi klientu datiem un atļaujot to darīt tikai jau pilnvarotām finanšu iestādēm un jaunu pilnvarojumu saņēmušiem finanšu informācijas pakalpojumu sniedzējiem ([8]), kas veido jaunu pakalpojumu sniedzēju kategoriju ([9]). Turklāt Eiropas Banku iestādei un Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādei sadarbībā ar Eiropas Datu aizsardzības kolēģiju jāizstrādā

([1]) COM(2023) 360 final.
([2]) COM(2020) 66 final.
([3]) Sk. ierosinātās regulas 3. panta 5) punktu.
([4]) Sk. ierosinātās regulas 3. panta 6) punktu.
([5]) Sk. ierosinātās regulas 3. panta 2) punktu un 5. pantu.
([6]) Sk. ierosinātās regulas 4. un 5. pantu.
([7]) Sk. ierosinātās regulas 8. pantu.
([8]) Sk. ierosinātās regulas 6. pantu.
([9]) Sk. ierosinātās regulas 12.–14. pantu.

mērķētas pamatnostādnes, nosakot datu izmantošanas perimetru, kas aizsargā patērētājus pret netaisnīgu attieksmi vai izslēgšanas riskiem ([10]). Turklāt ierosinātajā regulā paredzēta klientu datu standartizēšana un noteiktas prasības finanšu datu kopīgošanas shēmu izveidei un pārvaldībai, lai racionalizētu datu kopīgošanu un nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus, izstrādājot līgumisku satvaru piekļuvei, pārredzamībai, kompensācijai, atbildībai un strīdu izšķiršanai. Ierosinātajā regulā arī noteikts, ka kompetentajām iestādēm jānovērtē atbilstība šīm pārvaldības prasībām ([11]).

1.3. ECB norāda, ka klientu dati, ko datu turētājiem ir pienākums sniegt datu lietotājiem pēc klienta pieprasījuma, var ietvert datus par hipotekārajiem kredītlīgumiem, kredītiem un kontiem, izņemot maksājumu kontus, kā arī datus, kas ir daļa no uzņēmuma kredītspējas novērtējuma, kurus vāc saistībā ar kredīta pieteikuma procesu vai kredītreitinga pieprasījumu ([12]). Datus, kas savākti saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas Regulu (ES) 2016/867 (ECB/2016/13) ([13]) (turpmāk – "AnaCredit regula") un kas kopīgoti ar kredītiestādēm, izmantojot atgriezeniskās saiknes mehānismu un pamatojoties uz AnaCredit regulas 11. pantu, nedrīkst tālāk kopīgot ar datu lietotājiem, pamatojoties uz ierosinātās regulas 4. un 5. pantu. Šāda kopīgošana būtu pretrunā AnaCredit regulas 11. panta 1. punktam, kurā noteikts, ka šos datus drīkst izmantot tikai kredītiestādes, lai pārvaldītu kredītrisku un uzlabotu kredītinformācijas kvalitāti, skaidri aizliedzot to izpaust citām personām, izņemot dažos ierobežotos gadījumos. Tāpēc ECB atzinīgi vērtētu skaidru norādi ierosinātajā regulā, kas precizētu, ka dati, kas tiek kopīgoti ar kredītiestādēm, izmantojot atgriezeniskās saiknes mehānismu un pamatojoties uz AnaCredit regulas 11. panta 1. punktu, ir izslēgti no kopīgošanas ar klientiem vai datu lietotājiem saskaņā ar ierosinātās regulas 4. un 5. pantu.

1.4. Ierosinātajā regulā noteikts, ka dalībvalstīm jāizraugās kompetentās iestādes, kas atbild par tajā paredzēto funkciju un pienākumu izpildi ([14]). Attiecībā uz finanšu iestādēm ierosinātajā regulā par kompetentajām iestādēm noteiktas iestādes, kas norādītas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2022/2554 (Digitālās darbības noturības akts, turpmāk – "DORA") ([15]) 46. pantā ([16]). Kompetentajām iestādēm jānodrošina atbilstība ierosinātajai regulai saskaņā ar pilnvarām, kas piešķirtas ar ierosināto regulu un attiecīgajiem tiesību aktiem, kas uzskaitīti DORA 46. pantā ([17]), kurā noteikts, ka kredītiestāžu, kas klasificētas kā nozīmīgas saskaņā ar Padomes Regulas (ES) Nr. 1024/2013 ([18]) (turpmāk – "VUM regula") 6. panta 4. punktu, atbilstība DORA jānodrošina ECB saskaņā ar VUM regulā noteiktajām pilnvarām un uzdevumiem ([19]). Ir ļoti svarīgi atzīmēt, ka DORA galvenā uzmanība pievērsta operacionālajai noturībai, savukārt ierosinātās regulas galvenā uzmanība pievērsta patērētāju aizsardzībai, un šāda atšķirība var būt par pamatu atšķirīgas kompetences nepieciešamībai.

1.5. Ņemot to vērā, būtu jāprecizē ierosinātajā regulā noteiktā ECB loma attiecībā uz tās prudenciālās uzraudzības kompetenci (sk. 2. punktu).

2. **ECB uzraudzības kompetences precizējums**

2.1. Ierosinātajā regulā paredzēts, ka ECB uzrauga to, kā nozīmīgas kredītiestādes atbilst regulas noteikumiem. ECB pauž bažas par to, ka ar ierosināto regulu ECB tiek uzticēti nevis prudenciāli, bet gan patērētāju aizsardzības uzdevumi. Tas būtu pretrunā tam, ka saskaņā ar Līguma 127. panta 6. punktu Padome var vienprātīgi uzticēt ECB tikai īpašus uzdevumus, kas saistīti ar prudenciālo uzraudzību. Attiecīgi ar VUM regulu ECB tiek uzticēts uzdevums prudenciālās uzraudzības nolūkā nodrošināt, ka nozīmīgas kredītiestādes ievēro visus attiecīgos Savienības tiesību

([10]) Sk. ierosinātās regulas 7. pantu.
([11]) Sk. ierosinātās regulas 9. un 10. pantu.
([12]) Sk. ierosinātās regulas 2. panta 1. punkta a) un f) apakšpunktu un 4. un 5. pantu.
([13]) Eiropas Centrālās bankas Regula (ES) 2016/867 (2016. gada 18. maijs) par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) (OV L 144, 1.6.2016., 44. lpp.).
([14]) Sk. ierosinātās regulas 17. panta 1. punktu.
([15]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2554 (2022. gada 14. decembris) par finanšu nozares digitālās darbības noturību un ar ko groza Regulas (EK) Nr. 1060/2009, (ES) Nr. 648/2012, (ES) Nr. 600/2014, (ES) Nr. 909/2014 un (ES) 2016/1011 (OV L 333, 27.12.2022., 1. lpp.).
([16]) Sk. ierosinātās regulas 17. panta 4. punktu.
([17]) Sk. ierosinātās regulas 17. panta 4. punktu.
([18]) Padomes Regula (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādnēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV L 287, 29.10.2013., 63. lpp.).
([19]) Sk. DORA 46. panta a) punktu.

aktus, kuros kredītiestādēm noteiktas prasības, lai tās cita starpā ieviestu stabilus riska pārvaldības procesus un iekšējās kontroles mehānismus ([20]). ECB prudenciālās uzraudzības loma šajā ziņā aprobežojas ar to, lai nodrošinātu, ka kredītiestādes īsteno politiku un procedūras, ar kuru palīdzību tās novērtē un pārvalda savu pakļautību prudenciālajiem riskiem, t. sk. riskiem, kas saistīti ar dažādiem banku uzņēmējdarbības modeļu, pārvaldības un operacionālo risku aspektiem. Šādu uzdevumu uztic ECB, lai nodrošinātu kredītiestāžu drošumu un finanšu sistēmas stabilitāti ([21]). ECB var uzskatīt par kompetento iestādi tikai tiktāl, ciktāl tas nepieciešams, lai tā varētu veikt uzdevumus, kas tai uzticēti saskaņā ar Līgumu un VUM regulu ([22]).

2.2. Ierosinātās regulas mērķis ir patērētāju aizsardzība, nevis kredītiestāžu drošības un stabilitātes nodrošināšana. Tas tiek darīts, 1) paredzot noteikumus attiecībā uz klienta finanšu datu kopīgošanu un piekļuvi tiem un 2) cenšoties nodrošināt, ka šie noteikumi atbilst prasībām un pienākumiem, kas vajadzīgi, lai palielinātu kontroli un pārredzamību. Līdz ar to uzraudzība attiecībā uz nozīmīgu kredītiestāžu atbilstību ierosinātajā regulā noteiktajām prasībām neietilpst ECB prudenciālās uzraudzības kompetences jomā saskaņā ar Līgumu un VUM regulu. Šis secinājums atbilst VUM regulas 28) apsvērumam, kurā precizēts, ka patērētāju aizsardzība nav viens no ECB uzticētajiem uzraudzības uzdevumiem un paliek nacionālo iestāžu kompetencē. Tāpēc ierosinātās regulas tekstā būtu nepārprotami jānorāda, ka ECB netiek izraudzīta par kompetento iestādi, kurai uzticēti jebkādi patērētāju aizsardzības uzdevumi ([23]), tostarp kā konsolidētās uzraudzības iestādei ([24]).

2.3. Tomēr ECB uzsver, ka jānosaka skaidrs juridiskais pamats, lai nodrošinātu sadarbību ([25]), tostarp atvieglojot attiecīgās informācijas apmaiņu starp ECB un kompetentajām iestādēm, kas izraudzītas saskaņā ar ierosināto regulu. Tas atbilst VUM regulas 29) apsvērumam, kurā noteikts, ka ECB attiecīgā gadījumā būtu pilnībā jāsadarbojas ar nacionālajām iestādēm, kas ir kompetentas nodrošināt augstu patērētāju aizsardzības līmeni.

2.4. Tāpēc ECB ierosina grozīt ierosinātās regulas 3. panta 4. punktu, 17. panta 4. punktu, 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta v) punktu un 26. panta 1. punktu, lai nodrošinātu, ka ECB kompetence saskaņā ar ierosināto regulu atspoguļo uzdevumus, kas tai uzticēti ar Līgumu un VUM regulu.

Gadījumos, kuros ECB iesaka grozīt ierosināto regulu, konkrēti redakcionālie priekšlikumi ir izklāstīti atsevišķā tehniskā darba dokumentā, kuram pievienots attiecīgs paskaidrojuma teksts. Tehniskais darba dokuments angļu valodā ir pieejams *EUR-Lex*.

Frankfurtē pie Mainas, 2024. gada 30. augustā

ECB prezidente
Christine LAGARDE

([20]) Sk. VUM regulas 4. panta 1. punkta e) apakšpunktu.
([21]) Sk. VUM regulas 30) apsvērumu.
([22]) Apsvērums, ka ECB var uzticēt tikai prudenciālās uzraudzības uzdevumus, neskar iespēju dalībvalstīm uzticēt ierosinātajā regulā noteiktos uzraudzības uzdevumus nacionālajām prudenciālās uzraudzības iestādēm.
([23]) Sk. 2. punktu Eiropas Centrālās bankas Atzinumā CON/2021/40 (2021. gada 29. decembris) par priekšlikumu regulai, kas nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā (OV C 115, 11.3.2022., 5. lpp.).
([24]) Sk. ierosinātās regulas 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta v) punktu.
([25]) Sk. 3. punktu Eiropas Centrālās bankas Atzinumā CON/2022/4 (2022. gada 16. februāris) par priekšlikumu regulai, ar ko izveido Iestādi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai (OV C 210, 25.5.2022., 5. lpp.).